

11. 1. 2008

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

O totalitě, normalizaci a naší diktatuře kreatur

Skóre: 0.62

Název zdroje: Hospodářské noviny

Datum vydání: 11.01.2008

Nadpis: O totalitě, normalizaci a naší diktatuře kreatur

Strana: 9

Rubrika: názory

Autor: Jan Macháček

Náklad: 58615

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 11.01.2008 05:07

Identifikace: DCHN20080111010049 cz

Klíčová slova: Ústavu (4x), kauzy, zákonná povinnost, ústavnímu soudu

Poslanec Zdeněk Jičínský sepsal stížnost k ústavnímu soudu, která se opírá do Ústavu pro studium totalitních režimů. Podepsaly jí také špičky ČSSD.

Obsáhlý text tvrdí, že totalita u nás nebyla po celé období mezi lety 1948 - 1989. Některé pasáže stížnosti jsou ostudné.

Totalita a posttotalita

Pomineme-li "epizodu" roku 1968, je vcelku zřejmé, že u nás existovaly minimálně dva rozdílné druhy; respektive dvě různá stadia komunistické totality. Ten první se datuje od roku 1948 do poloviny 60. let. Druhé stadium, takzvaná husákovská normalizace trvala od sovětské okupace do roku 1989 ("perestrojka" se u nás žádná nekonala).

Režimy to byly diametrálně odlišné. 50. léta byla charakterizována na jedné straně tvrdou represí (popravami, koncentračními tábory a třídním bojem proti celým vrstvám společnosti). Na straně druhé pak zapálenou vírou v komunismus. Marxistickému fanatismu a obdivu k Stalinovi propadly v 50. letech statisíce lidí.

Normalizaci nejlépe vystihly dva Havlovy texty: dopis Husákovi a esej Moc bezmocných - nejlepší a nejpřesnější Havlovy "neumělecké" práce, o kterých se učí na všech prestižních světových univerzitách. V ideály komunismu už v 70. letech skoro nikdo nevěřil, do strany lidé vstupovali (nebo v ní zůstávali) z čistého kariérismu.

Zatímco Orwellova vize totalitní společnosti pracovala s představami myšlenkové policie a totální kontroly všeho, normalizátorům bylo úplně jedno, co si kdo myslí. A bylo jim dokonce jedno i to, co kdo říká, pokud se tak děje doma u večere nebo v neděli na chatě. Každý, kdo chtěl šplhat po

sociálním žebříčku nebo se jen držet koryta, musel ale víru předstírat a provozovat prázdné rituály. Právě tak jako Havlův zelinář s plakáty a hesly ke stranickému sjezdu.

Nebývale odporný režim

Pro posttotalitní režim je charakteristická slabá represe (ve srovnání s 50. lety nebo třeba současnou Kubou), ale bezmezná poslušnost celé společnosti (účast ve volbách 99,98 % obyvatel, takřka všichni v ROH, SČSP, Svazarmu, SSM či alespoň SRPŠ). Dodnes je záhadou, jak málo stačilo Husákovu režimu ke zkorumpování všech.

Havlův popis posttotalitního režimu se ale týká hlavně aspektu morálního, aspektu svědomí jednotlivce. Jisté je, že celou řadu "vnějších" definičních znaků totality si normalizační režim 70. a 80. let podržel: jedna kandidátka Národní fronty, zákonná povinnost pracovat, ustavně garantovaná vedoucí úloha KSČ, uzavřené hranice a střelba na nich, cestování pro vyvolené, neexistence svobodného tisku, kontrola církví státem apod.

Ostudnost Jičínského stížnosti spočívá v tom, že o ničem takovém se nezmiňuje. Konec totality datuje někam do druhé poloviny 50. let, zdůrazňuje jeden rok trvající "svobodu" roku 1968. A mluví o takových nesmyslech, jako že se ČSSR snažila o "zrovnoprávnění žen". Za prvé - jak již bylo řečeno - pracovat se muselo, ale fakt, že se ženy dřely ve fabrikách na tanky, traktory nebo v chemičkách, souvisel výhradně s budováním vojensko-průmyslového komplexu a ofenzivní strategií Varšavské smlouvy. Pro komunismus byl charakteristický nedostatek všeho (spotřebního zboží, čerstvého ovoce i toaletního papíru) a podrozvinuté služby. Ženská, která se vláčí ze špinavé fabriky narvaným a zpožděným autobusem domů, pak stojí ve frontách, táhne domů těžké tašky a pere doma v neckách, protože praček je - na rozdíl od Ameriky či západní Evropy - nedostatek, toť symbol nejsprostšího vykořisťování žen!

A v roce 1968 sice neexistovala cenzura, ale přiděl papíru a prostor v tiskárnách řídilo centrální plánování. Byla to svoboda tisku?

Ještě zpátky k normalizaci. Ať už byla totální totalitou či ne, byl to režim obzvláště hnusný, nemravný a zavrženíhodný, v mnohem odpornější než represivní 50. léta. Právě v tom, jak lámal páteř, korumpoval a všestranně kazil lidi. Ne nadarmo nazval švédský premiér Olof Palme Husákův stát "diktaturou kreatur" (mimochodem, Palme byl, pane Jičínský, sociální demokrat).

V jednom aspektu byla navíc normalizace unikátní. Zatímco všechny ostatní komunistické státy měly klasickou cenzuru (škrtaly se věty, slova, odstavce), českoslovenští "vynálezci" vrhli na index tisíce lidí (spisovatelů, profesorů, vědců), kteří nesměli publikovat ani pohádku pro děti.

Za jeden provaz s ODS

Věc jiná je samotný ústav. Také se mi nelíbí, že v zemi, kde smí být bývalý komunista prezidentem či premiérem, nesmí sedět tentýž v radě historického ústavu.

Celá řada bývalých straníků seděla dlouhá léta v komunistickém kriminále. Řada bývalých komunistů se v období normalizace chovala statečně a dokonce příkladně. Zákaz vstupu bývalých členů KSČ do rady může vést k tomu, že v rámci zkoumání historie se bude podceňovat element všeobecné a celonárodní kolaborace. A výběr rady ústavu skrze Senát je příliš politický a stranický. Když jsem viděl na propagační fotografii ministerstva vnitra táhnout ředitele ústavu Pavla Žáčka za jeden provaz s ministrem Ivanem Langrem, udělalo se mi poněkud nevolno.

Lze mít totiž obavy z toho, že z archivů budou do médií uvolňovány kauzy v režii vládnoucí strany.

jan.machacek@economia.cz

každý pátek

o politice a ekonomice

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz